

О. В. Тимченко

начальник Головного територіального
управління юстиції у Полтавській області

ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ

Позовна давність – це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу (стаття 256 Цивільного кодексу України).

ВИДІЛЯЮТЬ ДВА ВИДИ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ:

ЗАГАЛЬНА ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ,
ТРИВАЛІСТЬ ЯКОЇ ВСТАНОВЛЕНО У ТРИ РОКИ
(СТАТТЯ 257 ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ
(ДАЛІ - ЦК УКРАЇНИ)).

СПЕЦІАЛЬНА ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ:
СКОРОЧЕНА АБО БІЛЬШ ТРИВАЛА ПОРІВНЯНО
ІЗ ЗАГАЛЬНОЮ ПОЗОВНОЮ ДАВНІСТЮ
(СТАТТЯ 258 ЦК УКРАЇНИ).

ТАК, ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ В ОДИН РІК ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ, ЗОКРЕМА, ДО ВИМОГ:

- 1) про стягнення неустойки (штрафу, пені);
- 2) про спростування недостовірної інформації, поміщеної у засобах масової інформації. У цьому разі позовна давність обчислюється від дня поміщення цих відомостей у засобах масової інформації або від дня, коли особа довідалася чи могла довідатися про ці відомості;
- 3) про переведення на співвласника прав та обов'язків покупця у разі порушення переважного права купівлі частки у праві спільної часткової власності (стаття 362 ЦК України);
- 4) у зв'язку з недоліками проданого товару (стаття 681 ЦК України);
- 5) про розірвання договору дарування (стаття 728 ЦК України);
- 6) у зв'язку з перевезенням вантажу, пошти (стаття 925 ЦК України);
- 7) про оскарження дій виконавця заповіту (стаття 1293 ЦК України).

ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ, ВСТАНОВЛЕНА ЗАКОНОМ, НЕ МОЖЕ БУТИ СКОРОЧЕНА ЗА ДОМОВЛЕНІСТЮ СТОРІН.

РАЗОМ З ТИМ НОРМИ СТАТТІ 259 ЦК УКРАЇНИ ДОЗВОЛЯЮТЬ ЗБІЛЬШУВАТИ

ЗА ДОМОВЛЕНІСТЮ СТОРІН ПОЗОВНУ ДАВНІСТЬ, ВСТАНОВЛЕНУ ЗАКОНОМ.

ДОГОВІР ПРО ЗБІЛЬШЕННЯ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ

ОБОВ'ЯЗКОВО УКЛАДАЄТЬСЯ У ПИСЬМОВІЙ ФОРМІ.

КРІМ ТОГО, В СТАТТІ 268 ЦК УКРАЇНИ ПЕРЕЛІЧЕНО ВИМОГИ, НА ЯКІ ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ НЕ ПОШИРЮЄТЬСЯ. ТАК, ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ НЕ ПОШИРЮЄТЬСЯ:

- 1) на вимогу, що впливає із порушення особистих немайнових прав, крім випадків, встановлених законом;
- 2) на вимогу вкладника до банку (фінансової установи) про видачу вкладу;
- 3) на вимогу про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, крім випадків завдання такої шкоди внаслідок недоліків товару, що є рухомим майном, у тому числі таким, що є складовою частиною іншого рухомого чи нерухомого майна, включаючи електроенергію;
- 4) на вимогу страхувальника (застрахованої особи) до страховика про здійснення страхової виплати (страхового відшкодування);
- 5) на вимогу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного матеріального резерву, стосовно виконання зобов'язань, що впливають із Закону України «Про державний матеріальний резерв»;
- 6) на вимогу про визнання недійсним правочину, предметом якого є відчуження гуртожитку як об'єкта нерухомого майна та/або його частини, на який поширюється дія Закону України «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків».

Статтю 264 Цивільного кодексу України встановлено, що перебіг позовної давності переривається вчиненням особою дії, що свідчить про визнання нею свого боргу або іншого обов'язку.

Після переривання перебіг позовної давності починається заново. Час, що минув до переривання перебігу позовної давності, до нового строку не зараховується.

Так, Верховним Судом України зроблено висновки, зазначені в постанові від 8.11.2017 № 401/6656/12-ц, а саме: «За змістом частини першої статті 261 Цивільного кодексу України перебіг позовної давності починається від дня, коли особа довідалася або могла довідатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила. Тобто позовна давність застосовується лише за наявності порушеного права особи.

Відповідно до частин першої, третьої статті 264 Цивільного кодексу України перебіг позовної давності переривається вчиненням особою дії, що свідчить про визнання нею свого боргу або іншого обов'язку; після переривання перебігу позовної давності починається заново.

Правила переривання перебігу позовної давності застосовуються судом незалежно від наявності чи відсутності відповідного клопотання сторін у справі, якщо в останніх є докази, що підтверджують факт такого переривання.

До дій, що свідчать про визнання боргу або іншого обов'язку, можуть з урахуванням конкретних обставин справи належати, зокрема, часткова сплата боржником або з його згоди іншою особою основного боргу та/або сум санкцій.

При цьому якщо виконання зобов'язання передбачалося ча-

стинами або у вигляді періодичних платежів і боржник вчинив дії, що свідчать про визнання лише певної частини (чи періодичного платежу), то такі дії не можуть бути підставою для переривання перебігу позовної давності стосовно інших (невизнаних) частин платежу.

Вчинення боржником дій з виконання зобов'язання вважається таким, що перериває перебіг позовної давності лише за умови, якщо такі дії здійснено самим боржником або за його згодою чи дорученням уповноваженою на це особою.

Не можуть вважатися добровільним погашенням боргу, що перериває перебіг позовної давності, будь-які дії кредитора, спрямовані на погашення заборгованості, зокрема, списання коштів з рахунків боржника без волевиявлення останнього, або без його схвалення».

СПЛИВ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ МАЄ ТАКІ НАСЛІДКИ:

- особа, яка виконала зобов'язання після спливу позовної давності, не має права вимагати повернення виконаного, навіть якщо вона у момент виконання не знала про сплив позовної давності;
- заява про захист цивільного права або інтересу має бути прийнята судом до розгляду незалежно від спливу позовної давності;
- позовна давність застосовується судом лише за заявою сторони у спорі, зробленою до винесення ним рішення;
- сплив позовної давності, про застосування якої заявлено стороною у спорі, є підставою для відмови у позові.

Якщо суд визнає поважними причини пропущення позовної давності, порушене право підлягає захисту. ■

**ОТЖЕ, ЦИВІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ВСТАНОВЛЮЄ
ДЛЯ ОСІБ ЗАГАЛЬНУ ПОЗОВНУ ДАВНІСТЬ ДЛЯ ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ З ВИМОГОЮ ПРО ЗАХИСТ
СВОГО ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА АБО ІНТЕРЕСУ У ТРИ РОКИ, А ДЛЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ВИМОГ
ЗАКОНОМ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ СПЕЦІАЛЬНА ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ:
СКОРОЧЕНА АБО БІЛЬШ ТРИВАЛА ПОРІВНЯНО ІЗ ЗАГАЛЬНОЮ ПОЗОВНОЮ ДАВНІСТЮ.**